

IMKONIYATI CHEKLANGAN O'QUVCHILARNING IJODIGA YANGICHA YONDASHUV*Soyibjonova Dilnoza Shuxratbek qizi**Andijon davlat universiteti tarix fakulteti, ijtimoiy ish yo'nalishi**1- bosqich talabasi*

Annotatsiya: Mazkur maqolada imkoniyati cheklangan o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga yangicha yondashuvlar haqida so'z yuritiladi. Bugungi kunda inklyuziv ta'lim tizimi doirasida ular uchun yaratilayotgan maxsus sharoitlar, zamonaviy texnologiyalar, innovatsion pedagogik metodlar va psixologik qo'llab-quvvatlash muhim o'rin tutmoqda. Imkoniyati cheklangan o'quvchilarning adabiyot, san'at, musiqa, tasviriy san'at va boshqa ijodiy yo'nalishlardagi muvaffaqiyatlari hamda bu borada davlat va jamiyat tomonidan ko'rsatilayotgan yordam yoritiladi.

Kalit so'zlar: imkoniyati cheklangan o'quvchilar, inklyuziv ta'lim, ijodiy qobiliyat, pedagogik metodlar, san'at, adabiyot, musiqa, tasviriy san'at, innovatsion texnologiyalar, psixologik qo'llab-quvvatlash, ijtimoiy integratsiya.

Kirish

Jamiyat taraqqiyotining muhim ko'rsatkichlaridan biri har bir inson, jumladan, imkoniyati cheklangan o'quvchilar uchun teng imkoniyatlar yaratishdir. Bugungi kunda inklyuziv ta'lim tizimining rivojlanishi, zamonaviy pedagogik yondashuvlar va innovatsion texnologiyalar imkoniyati cheklangan bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga keng yo'l ochmoqda.

Imkoniyati cheklangan o'quvchilarning ijodi nafaqat ularning intellektual va madaniy rivojlanishi, balki jamiyatga moslashishi uchun ham muhim vositalardan biridir. Shu sababli, ularning badiiy, musiqiy, tasviriy san'at yoki boshqa ijodiy yo'nalishlardagi qobiliyatlarini rivojlantirish uchun maxsus sharoit yaratish bugungi kunning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.

Imkoniyati cheklangan o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlari va ularni rivojlantirish yo'llari

Ijod inson tafakkuri va qalbining yorug' ifodasi bo'lib, imkoniyati cheklangan o'quvchilar ham turli ijodiy sohalarda o'z iqtidorlarini namoyon etishlari mumkin. Ular quyidagi yo'nalishlarda o'z ijodiy salohiyatini rivojlantirishlari mumkin:

Adabiyot va yozma ijod – She'r yozish, hikoya tuzish, ertaklar yaratish kabi mashg'ulotlar orqali ularning tafakkuri rivojlanadi.

Tasviriy san'at – Rassomchilik, haykaltaroshlik va boshqa badiiy yo'nalishlar imkoniyati cheklangan o'quvchilar uchun eng samarali ijodiy yo'nalishlardan biridir.

Musiqa va qo'shiqchilik – Musiqa terapiyasi va kuy bastalash ularning hissiy holatini yaxshilashga yordam beradi.

Teatr va aktyorlik mahorati – Maxsus teatr studiyalari orqali imkoniyati cheklangan o'quvchilar sahna san'ati bilan shug'ullanishlari mumkin.

Zamonaviy texnologiyalar yordamida ijod – Raqamli dizayn, animatsiya, grafik san'at kabi yo'nalishlar ham bugungi kunda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Inklyuziv ta'lim tizimi va ijodiy yondashuvlar

O'zbekistonda imkoniyati cheklangan o'quvchilar uchun maxsus ta'lim muassasalari bilan bir qatorda inklyuziv ta'lim tizimi ham rivojlanmoqda. Bu tizim doirasida:

O'quvchilarga moslashtirilgan darsliklar va o'quv materiallari taqdim etilmoqda.

Maxsus pedagog va psixologlar tomonidan individual yondashuv qo'llanilmoqda.

Texnologiyalar yordamida masofaviy va qo'shimcha ta'lim imkoniyatlari yaratilmoqda.

Ijodiy mashg'ulotlar orqali bolaning tafakkuri va ijtimoiy moslashuvi rivojlantirilmoqda.

Pedagoglar uchun ham imkoniyati cheklangan o'quvchilar bilan ishlash metodikalarini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Ular uchun maxsus kurslar, o'quv qo'llanmalari va malaka oshirish dasturlari yo'lga qo'yilmoqda.

Texnologiyaning ijodiy rivojlanishdagi o'rni

Bugungi kunda texnologiyalar imkoniyati cheklangan o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda katta o'rin tutmoqda. Xususan:

Mobil ilovalar va maxsus dasturlar – Ovozli kitoblar, matn o'qish dasturlari, maxsus brail shriftli elektron resurslar mavjud. 278

Virtual va kengaytirilgan reallik (VR/AR) – Imkoniyati cheklangan o'quvchilar uchun maxsus o'quv va ijodiy dasturlar ishlab chiqilmoqda.

Internet va onlayn kurslar – Nogiron bolalar uchun maxsus mo'ljallangan ijodiy to'garaklar va masofaviy ta'lim platformalari faoliyat yuritmoqda.

Psixologik va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash

Imkoniyati cheklangan o'quvchilar uchun ijod bilan shug'ullanish nafaqat qobiliyatni rivojlantirish, balki ijtimoiy moslashish vositasi hamdir. Ularning ichki dunyosini ochib berish, o'z fikrlarini erkin ifoda etish, o'ziga bo'lgan ishonchni oshirishda ijodiy mashg'ulotlarning ahamiyati katta.

Psixolog va pedagoglar tomonidan o'tkaziladigan maxsus treninglar va mashg'ulotlar orqali ularning jamiyatga integratsiyasi osonlashadi. Maxsus ijodiy loyihalar, musobaqalar va ko'rgazmalar orqali ularning ishlarini keng jamoatchilikka namoyish qilish ham muhim ahamiyatga ega.

Davlat va jamiyat tomonidan ko'rsatilayotgan yordam

O'zbekistonda imkoniyati cheklangan o'quvchilar uchun davlat tomonidan quyidagi dasturlar amalga oshirilmoqda:

Maxsus ta'lim muassasalari va markazlari – Reabilitatsiya markazlari va maxsus maktablar faoliyat ko'rsatmoqda.

Moliyaviy qo'llab-quvvatlash – Nogironligi bor bolalarga moddiy yordam va grantlar ajratilmoqda.

Ijodiy tanlovlar va loyihalar – Imkoniyati cheklangan o'quvchilar uchun maxsus musobaqalar, festivallar va ko'rgazmalar tashkil etilmoqda.

Bundan tashqari, nodavlat tashkilotlar, jamoat fondlari va xususiy sektor ham imkoniyati cheklangan bolalar uchun turli ijodiy loyihalarni qo'llab-quvvatlamqda.

Xulosa

Imkoniyati cheklangan o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish ularning to'laqonli hayot kechirishi va jamiyatga moslashuvi uchun juda muhim. Zamonaviy texnologiyalar, innovatsion pedagogik yondashuvlar va inklyuziv ta'lim tizimi orqali ularga yanada keng imkoniyatlar yaratish lozim.

Davlat, jamoat va nodavlat tashkilotlari, shuningdek, pedagog va psixologlar hamkorligida amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar imkoniyati cheklangan bolalarning ijodiy rivojlanishiga katta hissa qo'shmoqda. Ularning iste'dodlarini rag'batlantirish va qo'llab-quvvatlash orqali biz jamiyatimizni yanada mehribon va teng huquqli qilishimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.O'zbekiston Respublikasi "Nogironlar huquqlari to'g'risida"gi Qonuni.
- 2.O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi materiallari.
- 3.Inklyuziv ta'lim bo'yicha xalqaro tajribalar va ilmiy maqolalar.
- 4.Zamonaviy pedagogik texnologiyalar bo'yicha o'quv qo'llanmalar.

